

© Çeviren, Okan TAŞDELEN, AİHM Eski B Hukukçusu, AYM ve AİHM'e Başvuru Danışmanı, @O TSDLN, Haziran 2025. [Daha önce Patreon'da "<https://patreon.com/posts/130198762>" yayımlanmıştır] Bu çeviriyi yayımlama izni, HUDOC'a konulması için verilmiştir. Çevirmene atıfta bulunmak kaydıyla alıntılanabilir.

© Translated by Okan TAŞDELEN, Former B Lawyer of the ECHR, Adviser on Applications to the CC and the ECHR, @O TSDLN, June 2025. [Already published on Patreon "<https://patreon.com/posts/130198762>"] Permission to re-publish this translation has been granted for the purpose of its inclusion in HUDOC. It may be reproduced with a reference to the translator.

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

RUSS/ALMANYA¹

(Başvuru No. [44241/20](#))

20/05/2025

GİRİŞ

Başvuru, Almanya'daki kamusal açık hava toplantılarında koruyucu silahların taşınması yasağına aykırı olarak bir gösteride plastik siperlik taktığından dolayı başvurunun mahkûmiyetini ilgilendirmektedir. Başvurucu, Sözleşme'nin 7, 10 ve 11. maddelerine dayanmıştır (par. 1).

OLAYLAR

18 Mart 2015 tarihinde Frankfurt am Main'de Avrupa Merkez Bankasının yeni yapılan merkezi açılmıştır. Buna karşılık olarak şehirde aynı gün çeşitli gösteriler düzenlenmiştir (par. 5).

Başvurucu, 18 Mart 2015 sabahında "renkli, gürültülü fakat barışçıl" sloganı altında barışçıl barikatları da içine alan bir gösteriye katılmıştır. Alnını ve gözlerini kaplaması için lastiklerle tutturulmuş şeffaf plastik bir levha parçası takmıştır. Siperliğine "kapitalizmi parçala" sözünü yazmıştır. Gösteri sırasında orada bulunan polis görevlileri başvuru ne uyarılmışlar ne de ona ceza yazmışlar ne de ondan siperliği çıkarmasını istemişlerdir (par. 6).

Frankfurt am Main Yerel Mahkemesi, 28 Haziran 2016 tarihinde başvurucuya ceza kararı çıkarmıştır. Karar, günlüğü 10 avrodan (EUR) 40 günlük bir ceza vermiştir. Ceza kararında, bir gösteri katılımcısı olan başvurunun biber gazı gibi polis tedbirlerine karşı kendini korumak amacıyla yüzüne geçici olarak plastik bir siperlik taktığını belirtmiştir (par. 8).

Başvurunun itirazının ardından ve 03 Mayıs 2017 tarihinde yapılan duruşmanın ardından Yerel Mahkeme, başvuru mahkûm etmiş ve benzer bir cezanın verildiği önceki mahkûmiyetini dikkate alarak günlüğü 30 EUR'dan 60 günlük bir ceza vermiştir (par. 9).

¹ Resmi dildeki karar için bkz. "<https://hudoc.echr.coe.int/fre?i=001-243184>"

Mahkeme, plastik siperlik takmanın kamusal açık hava toplantılarında koruyucu silahlar taşınmasını yasaklayan Kamuya Açık Toplantılar ve Törenler Yasası'nın 17a(1) ve 27(2)/1 maddelerine aykırı olduğunu değerlendirmiştir. Yasama süreci dokümanına atıfta bulunan mahkeme, koruyucu silahları "saldırlara karşı savunma için kullanılan ve üretim anında genellikle bu amaç verilen nesneler" şeklinde tanımlamıştır. Yerel Mahkeme, basit yapımına karşın plastik siperliğin böyle koruyucu bir silah olarak tasarlandığını belirtmiştir (par. 10).

Plastik siperlikteki "kapitalizmi parçala" ibaresine ilişkin olarak mahkeme, siperliğin amacının yalnızca bir görüş açıklaması olmadığına hükmetmiştir. İbare bu nedenle, siperliğini koruyucu silah niteliğini etkilememiştir. Başvurucu siperliği başının ardına da takabilirdi ki bu, ibareyi göstermesine izin verecek fakat siperlik, koruyucu silah oluşturmayacaktı (par. 11).

Başvurucu, karara itiraz etmiş ve Frankfurt am Main Bölge Mahkemesi, cezayı 10 güne indirmiş fakat başvurucuyu, Kamuya Açık Toplantılar ve Törenler Yasası'na aykırı şekilde koruyu silah taşımaktan suçlu bulmuştur (par. 12).

"Koruyucu silah" teriminin yorumu bakımından Bölge Mahkemesi, koruyucu silahların teknik anlamda silah olmadığını, saldırılara karşı savunma için kullanılan ve üretim anında bu genellikle bu amaç verilen nesneler olduklarını ve başvurunun kullandığı plastik plakanın bu tanıma göre koruyucu silah oluşturduğunu, plakanın, zorlayıcı polis tedbirleri bağlamında biber gazı saldırılarına karşı savunmaya hizmet ettiğini belirtmiştir (par. 13).

Başvurucunun temyiz talebi, 13 Ağustos 2019 tarihinde Yargıtay tarafından reddedilmiştir (par. 15). Federal Anayasa Mahkemesi, 18 Mart 2000 tarihinde herhangi bir gerekçe sunmaksızın başvurunun yaptığı anayasal şikâyeti incelemeyi reddetmiştir (par. 16).

HUKUK

I. SÖZLEŞME'NİN 10 VE 11. MADDELERİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

Başvurucu, barışçıl bir gösteride plastik bir siperlik taktığından dolayı mahkûm edilmesinin toplantı özgürlüğü ve ifade özgürlüğü haklarının ihlal ettiğinden şikâyet etmiştir (par. 20).

(a) İfade özgürlüğü hakkı ile toplantı özgürlüğü hakkı arasındaki ilişki

Başvurucuların toplantı veya gösteriye katılmalarının ve bu esnada görüşlerini açıklamalarının engellendiğinden ya da böyle bir davranıştan dolayı cezalandırıldıklarından şikâyet ettiği durumlarda Mahkeme, ifade özgürlüğü hakkı ile toplantı özgürlüğü hakkı arasındaki ilişkiye karar verirken birkaç unsuru dikkate almaktadır. Olayın şartlarına bağlı olarak Sözleşme'nin 11. maddesi sıklıkla, Sözleşme'nin 10. maddesinin önüne geçen bir özel hüküm olarak değerlendirilmiştir (bkz. [Ezelin/Fransa](#), 26 Nisan 1991, § 35, A Serisi no. 202; [Osmani ve Diğerleri/Eski Yugoslav Cumhuriyeti Makedonya](#) (k.k.), No. 50841/99, AİHM 2001-X; [Djavit An/Türkiye](#), No. 20652/92, § 39, AİHM 2003-III; [Galstyan/Ermenistan](#), No. 26986/03, § 95, 15 Kasım 2007; [Barraco/Fransa](#), No. 31684/05, § 26, 05 Mart 2009; [Schwabe ve](#)

[M.G./Almanya](#), No. 8080/08 ve 8577/08, § 101, AİHM 2011 (alıntılar); [Navalnyy/Rusya](#) [BD], No. 29580/12 ve 4 diğer başvuru, §§ 101 ve 102, 15 Kasım 2018) (par. 33).

Mahkeme, başvurunun görüşünü açıkladığından dolayı değil; “koruyucu bir silah” taşıdığından dolayı cezalandırıldığını gözlemlemektedir. Yalnızca gösteride koruyucu silah taşımak yerel mahkemelerce cezalandırılmıştır. Mahkeme bu itibarla, başvurunun ifade özgürlüğü hakkına ayrı bir müdahale olmadığı sonucuna varmaktadır. Başvurunun bu kısmı dolayısıyla sadece 11. madde altında incelenecektir. Bununla birlikte ifade özgürlüğü meselesi, toplantı özgürlüğünden tamamen ayrı tutulamaz. Bu itibarla 11. madde, bağımsız rolüne ve hususi uygulama alanına karşın; Sözleşme’nin 10. maddesinin ışığında da değerlendirilmelidir (bkz., gerekli uyarlamalarla, *Schwabe* ve *M.G./Almanya*, yukarıda anılan, § 101) (par. 35).

(b) Barışçıl toplantı özgürlüğü hakkına müdahale olup olmadığı

Bir sokak gösterisinin onu düzenleyenlerin kontrolü dışındaki gelişmelerin sonucunda kargaşaya yol açabileceğine ilişkin gerçek bir tehlike bulunsa bile; böyle bir gösteri, Sözleşme’nin 11. maddesinin 1. paragrafının kapsamı dışında kalmayacaktır (bkz. *Schwabe* ve *M.G./Almanya*, yukarıda anılan, § 103). Bir gösteriyi düzenleyenlerin şiddet içerikli niyetlerini ispatlama yükü yetkililerdedir (bkz. [Hristiyan Demokrat Halk Partisi/Moldova \(no. 2\)](#), No. 25196/04, § 23, 02 Şubat 2010) (par. 37).

Gösteri günü gerçekleyen şiddet ve saldırı eylemlerinin başvurunun katıldığı “renkli, gürültülü fakat barışçıl” başlıklı gösteride gerçekleştiği ya da bunların, bu gösterinin düzenleyicileri tarafından tasarlandığı kanıtlanmamıştır. Hükûmet, başvurunun kendisinin toplantıya katılırken şiddet içerikli niyetler sergilediğini veya herhangi bir kişiye fiziksel zarar verdiğini de iddia etmemiştir (par. 38). Hükûmet, başvurunun katıldığı mahsus gösterinin barışçıl olmadığını ya da başvurunun barışçıl olmadığını yeterli derecede ortaya koymamıştır (par. 39).

Başvurunun cezai mahkûmiyeti böylelikle, Sözleşme’nin 11/1 maddesi altındaki barışçıl toplantı özgürlüğü hakkına müdahale etmiştir (par. 41).

(c) Müdahalenin haklı kılınıp kılınmadığı

Böyle bir müdahale, kanunla öngörülmediği, maddenin 2. fıkrasında tanımlandığı üzere bir veya daha fazla meşru amaç gütmeye ve demokratik bir toplumda gerekli olmadığı sürece Sözleşme’nin 11. maddesinin ihlaline yol açacaktır (par. 42).

Mahkeme, başvurunun mahkûmiyetinin yasal temelini halka açık toplantılarda koruyucu silah taşıma yasağının ihlallerinin cezai sorumluluğunu öngören Kamuya Açık Toplantılar ve Törenler Yasası’nın 27(1) maddesi olduğunu kaydetmektedir (par. 44).

Yasanın kendisi “koruyucu silahın” tanımını içermiyor olmakla birlikte; o da kamuya erişebilir olan yasal süreç dokümanı, böyle bir tanım ve koruyucu silah örnekleri listeleri içermektedir

(par. 45). Mahkeme, şikâyet konusu müdahalenin yasayla öngörüldüğü sonucuna varmaktadır (par. 47).

Mahkeme, koruyucu silahlar yasağının ve başvurusunun mahkûmiyetinin kargaşanın ve suçun önlenmesi ve başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması amaçları götüğüne ikna olmuştur (par. 48).

Verilen cezaların niteliği ve ağırlığı, müdahalenin güdülen amaçla orantılılığını değerlendirirken dikkate alınacak unsurlardandır. Göstericilere uygulanan yaptırımlar, nitelikleri itibariyle cezaiyse, hususi bir gerekçelendirmeyi gerektirmektedirler. Barışçıl bir gösteri kural olarak cezai bir yaptırım tehdidine ve özellikle özgürlükten yoksun bırakmaya tabi tutulmamalıdır. Böylelikle Mahkeme, şiddet içermeyen tutumlardan dolayı ulusal makamlar tarafından uygulanan yaptırımların hapis cezasını içerdiği olayları hususi bir dikkatle incelemelidir (bkz. [Kudrevičius ve Diğerleri/Litvanya](#) [BD], No. 37553/05, § 146, AIHM 2015; [Chernega ve Diğerleri/Ukrayna](#), No. 74768/10, § 221, 18 Haziran 2019).

Yerel Mahkeme, başvuru tarafından kullanılan plastik siperliğin basit bir yapıda olduğunu tespit etmiştir (par. 53). Bu bakımdan, kamu güvenliğine ve düzenine yönelik bir tehditten endişe etmek için bir gerekçe yoksa; Yasanın 17a(3) maddesi, yetkili makamın koruyucu silah yasağından muafiyet tanınmasına izin vermektedir. Mevcut olayda ulusal mahkemeler, başvurucuya cezai mahkûmiyet vermeden önce böyle bir muafiyetin şartlarının karşılanıp karşılanmadığını incelememişlerdir (par. 54).

Mahkeme, müdahalenin cezai bir yaptırım olduğunu ayrıca kaydetmektedir. Para cezası mümkün cezaların alt sınırında olmakla birlikte yine de idari ceza değil, cezai bir yaptırımdır. Mahkeme, yetkili makam tarafından gösteri esnasında koruyucu silah yasağını uygulamak üzere Yasanın 17a(4) maddesi uyarınca hiçbir emrin verilmediğini de gözlemlemektedir. Ne de mahkemeler, böyle bir emrin şiddet ve kargaşayı önlemeye uygun olmayacağını açıklamışlardır (par. 55).

Mahkeme, cezai yaptırımların hususi gerekçeleri gerektirdiğini ve kural olarak barışçıl bir gösterinin cezai yaptırım tehdidine tabi tutulmaması gerektiğini yinelemektedir (bkz., gerekli uyarlamalarla, [Navalnyy/Rusya](#) [BD], yukarıda anılan, § 152). Ulusal mahkemeler, başvurusunun ifade özgürlüğünü dikkate almakla birlikte; başvurusunun toplantı özgürlüğü hakkı ile kargaşa ve şiddetin önlenmesi meşru amacını karşılıklı dengelememişlerdir ne de gösterinin kendine özgü şartlarını değerlendirmişlerdir. Davanın kendine özgü şartlarında Mahkeme, basit bir siperlik takmanın neden kamu güvenliği için bir tehdit oluşturduğunu ve başvurusunun cezai mahkûmiyetini demokratik bir toplumda gerekli kıldığını açıklamakta ulusal mahkemelerin kusur gösterdiklerini değerlendirmektedir (par. 56).

Yukarıdaki mülahazalar, Mahkemenin başvurusunun cezai mahkûmiyetini haklı kılmak için ulusal mahkemeler tarafından getirilen gerekçelerin yeterli olmadığı sonucuna varabilmesi için yeterlidir. Mahkeme bu nedenle, müdahalenin demokratik bir toplumda gerekli görülemeyeceği sonucuna varmaktadır (par. 57).

Dolayısıyla Sözleşme'nin 11. maddesinin ihlali söz konusudur (par. 58).

II. SÖZLEŞME'NİN 7. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

Başvurucu, “koruyucu silah” ifadesini yorumlarken ulusal mahkemelerin kabul edilebilir yorum sınırlarını aştığını ve taktığı plastik siperliğin Yasa tarafından yasaklanmadığından da şikâyet etmiştir (par. 59).

Müdahalenin yasal temeline ilişkin olarak Sözleşme'nin 11. maddesi altındaki tespiti itibariyle Mahkeme, bu şikâyeti açıkça dayanaktan yoksun bulmaktadır (par. 60).

III. SÖZLEŞME'NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI

Başvurucu, maddi zararlara ilişkin olarak 300 EUR ve manevi zararlara ilişkin olarak 1.000 EUR talep etmiştir (par. 62). Tespit edilen ihlalin usulü niteliğini ve ihlalin ağırlığının küçüklüğünü dikkate alan ve davanın kendine özgü koşullarını gözetken Mahkeme, ihlal tespitinin bizatihi kendisinin adil tazmin oluşturduğu sonucuna varmaktadır (par. 64).

Başvurucu, ulusal mahkemeler önünde yapılan masraf ve giderler için 7.305,35 EUR talep etmiş ve Mahkeme önünde yapılanlar için de makul bir miktar talep etmiştir (par. 65).

Mahkemenin içtihadına göre bir başvuru, ancak gerçekten ve zorunlu olarak yapıldıklarını ve miktar olarak makul olduklarını ortaya koyabildiği ölçüde masraf ve giderlerin geri ödenmesi hakkına sahiptir (bkz. [L.B./Macaristan](#) [BD], No. 36345/16, § 149, 09 Mart 2023). Mahkeme İçtüzüğü'nün 60. maddesi, bir başvurunun ilgili destekleyici belgelerle birlikte bütün taleplerin ayrıntılarını sunması gerektiğini ve aksi takdirde Dairenin talepleri tamamen veya kısmen reddedebileceğini belirtmektedir (par. 67).

Elindeki belgeleri dikkate alan Mahkeme, ulusal yargılamadaki masraf ve giderlere karşılık olarak 7.305,35 EUR'ya hükmetmenin makul olduğunu değerlendirmektedir. Başvurucu Mahkeme önündeki masraf ve giderler için belirli bir talepte bulunmadığından ve bu bakımdan detaylı bir bilgi sunmadığından; Mahkeme, Mahkeme önünde yapılan masraf ve giderlere ilişkin genel talebi reddetmektedir (par. 68).

Karar, yalnızca İngilizce dilinde mevcuttur.